

مرکز مدیریت حوزه علمیه خراسان

مدرسه علمیه الزهراء «سلام الله علیها»

شهرستان شیروان

(نهمین فراخوان آثار پژوهشی)

عنوان

جایگاه و نقش حوزه های علمیه در تحقق نهضت

تولید علم

پژوهشگر

هاجر بیابانی

سال تحصیلی ۱۳۹۲

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

چکیده

تولید علم ، اصلی ترین نیاز جامعه ی علمی است و هر روز بر این نیاز ، افزوده می شود و ارتقاء آن در هر فرهنگ و جامعه ای برعوامل چندی مبتنی است . بی گمان یکی از مهمترین و مؤثرترین آن عوامل ، در کشور ما حوزه های علمیه و حاملان معرفت دینی است .

لذا در عصر حاضر با توجه به فضای گسترده تطور و تحول علوم و تنوع و تکثر نیازهای بشری و ضرورت پاسخگویی به آن ها ، تلاش حوزه های علمیه در بحث تولید علم از هر زمان دیگر مهم تر است .

بنابراین انتظار جامعه درباره تولید علم بویژه تولید علوم اسلامی از سوی حوزه های علمیه انتظار معقولی است ؛ یعنی اگر قرار است جایی علم اسلامی تولید شود . این رسالت در اولویت ، نخست به دوش کسانی خواهد بود که خودشان اسلام شناس هستند .

و قطعاً ، تجدید حیات فرهنگی و تمدن اسلامی و ارتقای کمی و کیفی در تولید علم از سوی حوزه های علمیه ، و بررسی آسیب ها و راهکارها از اهداف مهم این نهاد می باشد که در این مقاله به آن پرداخته می شود .

کلید واژه های این تحقیق عبارتند از : علم ، تولید علم ، حوزه علمیه ، نهضت ، نظریه پردازی ، پژوهش ، آسیب ، رکود ، ارتقاء

فهرست مطالب

صفحه	عنوان
۱.....	مقدمه
فصل اول : شناختی پیرامون تولید علم	
۲.....	تعریف لغوی و اصطلاحی علم
۲.....	جایگاه علم در آیات و روایات
۴.....	تعریف تولید علم
۵.....	هویت جمعی تولید علم
۶.....	ارتباط علوم با یکدیگر
۶.....	۱ . ارتباط طولی علوم با یکدیگر
۶.....	۲ . ارتباط عرضی علوم با یکدیگر
۷.....	عناصر اساسی در تولید علم
۷.....	۱ . جهان بینی و تولید علم
۷.....	۲ . مذهب و تولید علم
۸.....	۳ . فرهنگ و تولید علم
۸.....	۴ . آزادی اندیشه و تولید علم

۹..... ضرورت تولید علم در جامعه اسلامی

فصل دوم : جایگاه و نقش حوزه های علمیه در تحقق نهضت تولید علم

۱۱..... جایگاه حوزه های علمیه

۱۲..... معنای تولید علم در حوزه علوم اسلامی

۱۳..... نقش حوزه های علمیه در تولید علم

۱۵..... تحقق تولید علم مستلزم پژوهش و تحقیق

۱۵..... تعریف لغوی پژوهش

۱۶..... تعریف اصطلاحی پژوهش

۱۸..... ضرورت پژوهش در حوزه های علمیه

۲۰..... چالشهای فراوی نهضت تولید علم در حوزه های علمیه

۲۰..... ۱ . سطحی نگری در تحقیقات

۲۰..... ۲ . درون گرایی

۲۱..... ۳ . جایگزینی آموزش محوری بجای پژوهش محوری

۲۱..... ۴ . عدم هماهنگی تحقیقات علمی از حیث زمان با رقیبان

۲۲..... ۵ . کمبود نیروی انسانی

۲۲..... ۶ . کمبود امکانات و خدمات رفاهی

۲۲..... ۷ . ناکار آمدی بودن شیوه گزینش نیروی انسانی

نتیجه

امروزه کسی در اهمیت و نقش آفرینی دانش و تولید علم در سعادت و بهروزی یک کشور و تعالی و پیشرفت فرد و جامعه تردید ندارد زیرا ناگفته پیداست جوامعی سعادتمند و سربلندند که از دانش و تولید علم بیشتر و فرهنگ غنی تری برخوردار بوده ، تنبلی و بیکاری و فقر و استضعاف را از سیمای جامعه شان محو می نمایند .

در نتیجه رویکرد حوزه های علمیه در مسیر نظریه پردازی و تولید تولید علم با ارزش است ، اما با توجه به تکامل سطوح زندگی و خواسته ها و نیازهای جدید این تلاش کافی نیست ، بنابراین اگر قرار است مساله تولید علم که ضرورت عصر حاضر و نیاز جدی جوامع علمی و از جمله حوزه های علمیه است به صورتی دقیق برنامه ریزی و نهادینه شود باید با این قضیه جدی برخورد کرد .

لذا نهضت تولید علم ، این باور را در محققین طلاب زنده می کند که ما هم می توانیم تولید کننده علم باشیم . علمی که به نیازهای جامعه ی ما پاسخ مثبت بدهد . و نیز این باور که ما می توانیم و باید بتوانیم در پیشبرد و پیشرفت علوم ، مشارکت داشته باشیم .

منابع و ماخذ

- * قرآن کریم ، مترجم آیت الله مکارم شیرازی ، تهران ، انتشارات شب تاب ، سال ۱۳۸۷ .
۱. ابراهیمی ، مهدی ، زمینه ها و عناصر اساسی تولید علم (خبرنامه نهضت آزاد اندیشی و تولید علم حوزه علمیه قم) ، شماره ۹ ، سال ۱۳۸۴ .
 ۲. امینی ، علیرضا ، سهم خواهی پژوهش در حوزه امروز (نشریه علمی فرهنگی اجتماعی خشت اول) شماره ۵ و ۶ ، سال ۱۳۸۵ .
 ۳. امینی ، علیرضا ، تحول پژوهشی در حوزه ، (فصلنامه علمی - پژوهشی پویا) ، قم ، شماره ۱ ، مهر ۱۳۸۸ .
 ۴. اخلاقی ، محمد علی ، شکل گیری سازمان روحانیت شیعه ، تهران ، انتشارات شیعه شناسی ، سال ۱۳۸۴ .
 ۵. ابن شعبه ، حسن بن علی ، تحف العقول ، مترجم صادق حسن زاده ، قم ، انتشارات آل علی (ع) ، سال ۱۳۸۲ .
 ۶. انصاری (ابن منظور) ، جمال الدین محمد بن مکرم ، لسان العرب ، ج ۱۳ ، بیروت ، بی تا .
 ۷. پیشوا طباطبایی ، سید احمد ، خالی بر گونه انسان ، شیراز ، انتشارات نوید ، سال ۱۳۸۱ .
 ۸. پیروزمند ، علیرضا ، سازماندهی جنبش نرم افزاری ، روزنامه سیاست روز ، ۳۱ شهریور سال ۱۳۸۲ .
 ۹. پورحسینی ، سید علی ، به روز رسانی پژوهش ها ، (نشریه کلید پژوهش) ، حوزه علمیه خراسان ، شماره ۵ ، سال ۱۳۹۲ .

۱۰. حاضری ، علی محمد ، انقلاب و اندیشه ، انتشارات پژوهشکده امام خمینی ، چاپ اول ، سال ۱۳۸۰ .
۱۱. جمعی از نویسندگان ، علل پیشرفت و انحطاط مسلمین ، قم ، انتشارات مرکز تحقیقات اسلامی سپاه ، بی تا .
۱۲. خنیفر، حسین ، وضعیت مدیریت تولید علم در حوزه علوم اسلامی ، (کتاب روش ۲ و ۳) ، قم ، انتشارات مرکز مدیریت حوزه های علمیه خراسان ، پاییز سال ۱۳۸۳ .
۱۳. خمینی ، روح الله ، صحیفه امام ، ج ۲ ، تهران ، انتشارات نشر آثار امام ، سال ۱۳۸۷ .
۱۴. تحریری ، محمد باقر ، بندگی حقیقی و حقیقت علم ، تهران ، انتشارات حر ، سال ۱۳۸۸ .
۱۵. رودی ، حمید رضا ؛ رقیه ، رودی ، جایگاه حوزه و دانشگاه در تحقق نهضت تولید علم ، (مجموعه مقالات همایش تولید علم و جنبش نرم افزاری در حوزه معارف اسلامی) .
۱۶. رضایی مهر ، حسن ، نهضت تولید علم : بایدها و نبایدها ، رواق اندیشه شماره ۳۳ ، سال ۱۳۸۳ .
۱۷. رفیعی ، جواد ، سنت مناظره و تولید دانش و گسترش حوزه های آن ، (خبرنامه نهضت آزاد اندیشی و تولید علم) ، آذرماه ۱۳۸۵ .
۱۸. شریعتمداری ، جعفر ، شرح و تفسیر لغات قرآن بر اساس تفسیر نمونه ، ج ۲ ، مشهد ، بنیاد پژوهشهای اسلامی ، سال ۱۳۸۴ .
۱۹. سبحانی ، محمد تقی ، پژوهش های بدون مساله نتیجه اش تولید نهضت ضد علمی ، (روزنامه قدس شماره ۶۰۱۸) ، ۲۵ آذر سال ۱۳۸۷ .
۲۰. صافی گلپایگانی ، علی ، سیر حوزه های علمی شیعه ، قم ، انتشارات جامعه مدرسین قم ، چاپ دوم ، سال ۱۳۷۹ .
۲۱. کلینی ، محمد بن یعقوب ، اصول کافی ، ج ۱ ، مترجم محمد کمره ای ، قم ، انتشارات اسوه ، سال ۱۳۷۵ .

۲۲. گلستانی ، غلام نبی ، حوزه - پژوهش - فرصت ها و آسیب ها ، (ویژه نامه همایش تجلیل از پژوهشگران برتر خراسان) ، سال ۱۳۸۷ .
۲۳. سید محمد علی ، عماد ، سهم حوزه از تولید علم در کشور ، (نشریه علمی فرهنگی اجتماعی خشت اول) شماره ۵ و ۶ ، سال ۱۳۸۵ .
۲۴. قاسمی سالخورده ، عبدالله ، رسالت خطیر حوزه های علمیه (خبرنامه مرکز مدیریت خراسان) ، شماره ۱۸ ، سال ۱۳۹۰ .
۲۵. علم الهدی ، منصور ، درآمدی بر شناخت حوزه و روحانیت ، قم ، انتشارات نصایح ، سال ۱۳۸۰ .
۲۶. قرشی ، علی اکبر ، قاموس قرآن ، ج ۵ ، تهران ، انتشارات دارالکتب اسلامیه ، سال ۱۳۵۲ .
۲۷. مجلسی ، محمد باقر بن محمد تقی ، بحارالانوار ، ج ۲ ، مترجم ابوالحسن موسوی همدانی ، تهران ، انتشارات کتابخانه مسجد ولی عصر ، سال ۱۳۶۳ .
۲۸. مصباح یزدی ، محمد تقی ، آموزش فلسفه (۲) ، تهران ، انتشارات سازمان تبلیغات اسلامی ، سال ۱۳۶۶ .
۲۹. مطهری ، مرتضی ، پیرامون انقلاب اسلامی ، انتشارات صدرا ، بهار سال ۱۳۶۸ .
۳۰. مصاحبه با سردبیر مجله پگاه حوزه ، سید عباس صالحی .
۳۱. مصاحبه با احمد رهدار (عضو هیات علمی موسسه آموزشی پژوهشی امام خمینی ره) ، ۱۳۸۹/۱/۳ .
۳۲. نهاوندی ، علی ، بررسی اجمالی نظام آموزشی حوزه و آفت های توسعه علمی (فصلنامه علمی فرهنگی جُستار) ، شماره ۷ ، سال ۱۳۸۴ .
۳۳. نکونام ، جعفر ، روش تحقیق با تاکید بر علوم اسلامی ، قم ، انتشارات دانشگاه قم ، چاپ چهارم ۱۳۸۶ .
۳۴. هلالیان ، سعید ، راهبردی مهم در آموزش پژوهش محور ، (نشریه علمی - فرهنگی رهنما پژوهش) ، شماره ۲ ، زمستان ۱۳۸۸ .

